Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o (průmyslových) vzorech Společenství a zrušuje nařízení Komise (ES) č. 2246/2002

(COM(2022) 666 final – 2022/0391 (COD))

a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o právní ochraně (průmyslových) vzorů (přepracované znění)

(COM(2022) 667 final – 2022/0392 (COD))

(2023/C 184/07)

Zpravodaj: **Ferre WYCKMANS**

Žádosti o vypracování stanoviska	a) Rada, 21. 12. 2022
	b) Evropský parlament, 12. 12. 2022
	Rada, 21. 12. 2022
Právní základ	a) článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
	b) články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato na plenárním zasedání	22. 3. 2023
Plenární zasedání č.	577
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	148/0/3

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se domnívá, že účinný systém ochrany (průmyslových) vzorů je přínosem pro spotřebitele a širokou veřejnost, neboť podporuje spravedlivou hospodářskou soutěž a poctivé obchodní praktiky. Přispívá také k hospodářskému rozvoji tím, že podněcuje kreativitu v průmyslu, výrobě, podnikání a vývozu.

1.2 Ve většině členských států musí být (průmyslový) vzor zapsán u vnitrostátního úřadu průmyslového vlastnictví, aby byl chráněn zákonem. V závislosti na vnitrostátních právních předpisech a druhu (průmyslového) vzoru může být tento vzor chráněn také autorským právem jako nezapsaný (průmyslový) vzor nebo jako umělecké dílo. V některých členských státech se ochrana (průmyslového) vzoru a ochrana autorským právem kumulují, v jiných se vzájemně vylučují. Za určitých okolností může být (průmyslový) vzor způsobilý také pro ochranu podle práva na ochranu proti nekalé soutěži, ale podmínky ochrany a rozsah stávajících práv a opravných prostředků se mohou výrazně lišit.

1.3 EHSV se domnívá, že je nezbytné přizpůsobit právní rámec pro (průmyslové) vzory digitálnímu věku, a to s cílem podpořit oživení a odolnost Unie a také inovace a konkurenceschopnost. Souhlasí s novou definicí (průmyslového) vzoru uvedenou v návrhu směrnice. Ta nabývá na relevanci s ohledem na technologický pokrok, neboť rozšiřuje pojem výrobku na technologické (průmyslové) vzory, které nejsou součástí fyzických předmětů.

1.4 EHSV rovněž vítá omezení ochrany na vzhledové znaky viditelně uvedené v přihlášce k zápisu, neboť to zvyšuje právní jistotu ochrany.

1.5 EHSV vítá, že bylo v návrhu nařízení převzato řešení, které popsal Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku „Acacia“ ze dne 20. prosince 2017 ([1]), v němž vyjasnil výklad pojmu „ustanovení o opravách“, zejména proto, že toto řešení zlepšuje ochranu spotřebitele.

([1]) Spojené věci C-397/16 a C-435/16.

1.6 EHSV se však nedomnívá, že sloučení poplatku za zveřejnění a poplatku za zápis povede ke snížení celkové výše poplatků, které je třeba zaplatit, protože v souladu s návrhem dojde k výraznému zvýšení nákladů na obnovení. Toto opatření tedy není pro malé a střední podniky a jednotlivé původce tak výhodné, jak se uvádí. EHSV by uvítal, kdyby byly pro malé a střední podniky a jednotlivé původce stanoveny nižší částky, případně úměrně jejich obratu.

1.7 EHSV se domnívá, že zjednodušení vyplývající ze zrušení požadavku „jednoty třídy" je nezbytné, ale ne postačující, neboť kromě toho je třeba zlepšit uživatelskou přívětivost systémů pro podávání přihlášek (průmyslových) vzorů, které jsou k dispozici na internetových stránkách vnitrostátních úřadů průmyslového vlastnictví a Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO, dále jen „úřad"). Úřady by k provedení tohoto kroku mohly využít služeb patentových zástupců, čímž by malým a středním podnikům a jednotlivým původcům usnadnily ochranu jejich (průmyslových) vzorů.

1.8 EHSV se domnívá, že k vypracování pravidel pro soudní spory a odvolání proti rozhodnutím úřadu není vhodné použít článek 290 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), neboť akt v přenesené pravomoci má pouze doplňovat základní akt a musí se týkat pouze jiných než podstatných prvků. Ustanovení, jež mají být dle návrhu nařízení přijata prostřednictvím aktu v přenesené pravomoci, se však týkají práv v oblasti spravedlnosti zakotvených v hlavě VI Listiny základních práv, zejména v článku 47 o právu na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Nelze je proto považovat za jiné než podstatné prvky.

1.9 EHSV doporučuje, aby tato ustanovení byla stanovena v samotném nařízení.

2. **Souvislosti**

2.1 V rámci pozitivního práva byly směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ([2]) (dále jen „směrnice") částečně harmonizovány vnitrostátní právní předpisy o právní ochraně (průmyslových) vzorů a nařízením Rady (ES) č. 6/2002 ([3]) (dále jen „nařízení") byl zaveden samostatný systém ochrany jednotných práv v celé Unii pro zapsané i nezapsané (průmyslové) vzory Společenství, pokud tyto vzory splňují podmínky ochrany, tj. pokud jsou nové a mají individuální povahu. V případě absence zápisu může být pro majitele obtížné prokázat existenci práva k (průmyslovému) vzoru. Doba ochrany je navíc omezena na tři roky a rozsah přiznaných práv je menší.

2.2 Nařízení bylo změněno v roce 2006, aby byla zohledněna skutečnost, že EU přistoupila k Haagskému systému mezinárodního zápisu průmyslových vzorů, jehož cílem bylo zavést jednotný, jednoduchý, levný a centralizovaný postup zápisu (průmyslových) vzorů u Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO).

2.3 V nařízení byly z ochrany (průmyslových) vzorů Společenství vyňaty náhradní díly, protože během příprav návrhu směrnice se v této otázce nepodařilo dosáhnout dohody. Návrh na revizi směrnice nezískal podporu v Radě, a proto jej Komise v roce 2014 stáhla.

2.4 V návaznosti na tento neúspěch byl nyní předložen stávající návrh, který vychází ze sdělení Komise ze dne 25. listopadu 2020 Maximální využití inovačního potenciálu EU – Akční plán pro duševní vlastnictví na podporu oživení a odolnosti EU, jež bylo zveřejněno v souvislosti s reformou známkového práva. Jeho cílem je lépe se přizpůsobit digitálnímu věku, zajistit jednotlivým původcům, malým a středním podnikům a průmyslovým odvětvím lepší přístupnost a větší efektivitu, docílit snížení nákladů a zjednodušení a posílit právní jistotu systému ochrany.

3. **Obecné připomínky**

3.1 Průmyslovým vzorem se rozumí ozdobný vzhled předmětu. Může být trojrozměrný nebo dvourozměrný. Úspěšný (průmyslový) vzor se vyznačuje tím, že harmonicky spojuje funkci a formu. Ať už se jedná o stůl nebo telefon, (průmyslový) vzor činí předmět atraktivním nebo výhodnějším než jiný.

3.2 (Průmyslový) vzor se vztahuje na celou řadu průmyslových a řemeslných výrobků, jako jsou technické nebo lékařské nástroje, hodinky, šperky, luxusní zboží, domácí potřeby, elektrické spotřebiče, vozidla, architektonické konstrukce, textilní výrobky, výrobky pro volný čas atd.

3.3 Tím, že (průmyslový) vzor dodává předmětu přitažlivost a atraktivitu, zvyšuje tržní hodnotu daného výrobku. Ochrana (průmyslového) vzoru tedy pomáhá zajistit návratnost investic.

([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně (průmyslových) vzorů (Úř. věst. L 289, 28.10.1998, s. 28).

([3]) Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství (Úř. věst. L 3, 5.1.2002, s. 1).

3.3.1 EHSV se domnívá, že účinný systém ochrany je tudíž přínosem pro spotřebitele a širokou veřejnost, neboť podporuje spravedlivou hospodářskou soutěž a poctivé obchodní praktiky.

3.3.2 Přispívá také k hospodářskému rozvoji tím, že podněcuje kreativitu v průmyslu a průmyslové výrobě, jakož i rozvoj podnikání a vývozu.

3.4 Ve většině členských států musí být (průmyslový) vzor zapsán u vnitrostátního úřadu průmyslového vlastnictví, aby byl chráněn zákonem. V závislosti na vnitrostátních právních předpisech a druhu (průmyslového) vzoru může být tento vzor chráněn také autorským právem jako nezapsaný (průmyslový) vzor nebo jako umělecké dílo.

3.5 V některých členských státech se ochrana (průmyslového) vzoru a ochrana autorským právem kumulují, v jiných se vzájemně vylučují. (Průmyslový) vzor může být způsobilý také pro ochranu podle práva na ochranu proti nekalé soutěži, ale podmínky ochrany a rozsah stávajících práv a opravných prostředků se mohou lišit.

3.6 S ohledem na cíle Unie spočívající v podpoře oživení a odolnosti a také inovací a konkurenceschopnosti se EHSV domnívá, že je nezbytné přizpůsobit právní rámec pro (průmyslové) vzory digitálnímu věku. Souhlasí s navrhovanou novou definicí, neboť je relevantní s ohledem na technologický pokrok, jelikož rozšiřuje pojem výrobku na technologické (průmyslové) vzory, které nejsou součástí fyzických předmětů.

3.7 EHSV rovněž vítá větší právní jistotu, kterou přinese omezení ochrany na vzhledové znaky viditelně uvedené v přihlášce k zápisu.

3.8 EHSV souhlasí také s přizpůsobením rozsahu práv vyplývajících ze zápisu (průmyslového) vzoru tak, aby bylo možné řešit problémy spojené s používáním technologií 3D tisku. Dále pak souhlasí s tím, aby bylo v zájmu boje proti padělání, podobně jako v právu ochranných známek, doplněno právo majitelů (průmyslových) vzorů zabránit tomu, aby padělané výrobky byly přepravovány přes území EU v režimu tranzitu nebo aby byly uváděny do jiného celního režimu, aniž by v EU byly propuštěny do volného oběhu.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1 ***Ustanovení o opravách a ochrana spotřebitelů***

4.1.1 O ochraně náhradních dílů („součástí složeného výrobku“) podle práva (průmyslových) vzorů toho bylo napsáno již mnoho. Na základě nařízení se na ni vztahuje výjimka – takzvané „ustanovení o opravách“ –, která má omezit monopol výrobců a dodavatelů vybavení (zejména v automobilovém průmyslu) na trhu s náhradními díly (článek 110). Toto „ustanovení o opravách“ stanoví, že majitel (průmyslového) vzoru na náhradní díl nemá právo na monopol a nemůže ani bránit třetí straně v uvádění na trh náhradních dílů určených k opravě výrobku a obnovení jeho původního vzhledu.

4.1.2 Výrobce složeného konečného výrobku (automobilu, hodinek, mobilního telefonu atd.) totiž často kontroluje celý výrobní řetězec. Je tedy pravděpodobné, že dosáhne dvojího zisku, jednak na trhu s prodejem konečného výrobku, ale také na trhu s prodejem náhradních dílů.

4.1.3 Behaviorální ekonomie však prokázala, že většina spotřebitelů se rozhoduje na základě prodejní ceny primárního výrobku, aniž by brala v úvahu prodejní cenu sekundárních služeb. Jsou tedy vázáni svou počáteční investicí a jsou nuceni zaplatit cenu, kterou by za jiných okolností zřejmě neakceptovali.

4.1.4 EHSV konstatuje, že tato situace proto může vést k problémům v oblasti práva hospodářské soutěže, neboť původní výrobce nebo subjekt provádějící montáž, který je majitelem práva na (průmyslový) vzor, má významnou konkurenční výhodu, která může v konečném důsledku poškodit spotřebitele, a to:

— co se týče zákazníků, protože mu umožňuje účtovat vysoké ceny nebo praktikovat vázaný prodej;

— co se týče opraven, kdy může ovládnout trh nebo diktovat podmínky těm opravnám, jimž se rozhodne dodávat;

— co se týče dodavatelů, kterým může zakázat dodávat zboží nezávislým opravnám, nebo může nezávislým dodavatelům zakázat kopírovat jeho díly za účelem zásobování trhu oprav.

4.1.5 Aby se zabránilo monopolizaci sekundárních trhů, rozhodl se evropský normotvůrce omezit práva, která lze získat k náhradním dílům.

— První omezení se někdy označuje jako výjimka „must-match“ a vztahuje se na výrobky, které musí být uzpůsobeny tak, aby mohly být spojeny s jiným výrobkem (čl. 8 odst. 2). Vnější vzhled výrobku, který je nezbytný k připojení k jinému výrobku, nelze chránit.

— Druhé omezení se týká ochrany dílů, které nejsou viditelné.

4.1.6 Díly, které nejsou při běžném používání výrobku viditelné, nemohou být chráněny přihlášením (průmyslového) vzoru (čl. 4 odst. 2).

Patří mezi ně například:

— mechanika hodinek;

— vnitřní části motorů většiny domácích spotřebičů;

— motor automobilu (považuje se za neviditelný při běžném používání vozidla, i když je snadno viditelný po zvednutí kapoty).

4.1.7 To znamená, že lze chránit ty náhradní díly, které nemají žádný propojovací mechanismus a jsou viditelné. Podle nařízení je tudíž možné chránit velké množství dílů. V případě automobilu se jedná například o:

— světlomety,

— blatníky,

— kapotu a dveře (nikoli však závěsy),

— volant.

4.1.8 Výrobek, který není chráněn přihlášením (průmyslového) vzoru, tedy může okopírovat jakýkoliv konkurenční výrobce náhradních dílů, který jím může zásobovat trh s opravami.

4.1.9 Uplatňování těchto ustanovení nicméně vzbudilo jisté pochybnosti. EHSV proto vítá, že bylo v návrhu nařízení převzato řešení, které popsal Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku „Acacia“ ze dne 20. prosince 2017, v němž vyjasnil výklad pojmu „ustanovení o opravách“.

4.1.10 EHSV poukazuje na to, že pařížský odvolací soud (Cour d'appel de Paris) toto řešení konkrétně uplatnil ve svém rozsudku ze dne 11. září 2018 ve věci č. 2017/01589 v případě ráfků kol uváděných na trh prostřednictvím e-shopu. Prodejce se nemohl platně dovolávat „ustanovení o opravách“, protože tyto ráfky byly nabízeny „za účelem individuální estetické úpravy vozidel“ a „tuningu“. Dotyčné ráfky byly proto označeny za zboží porušující právo a prodejce byl potrestán za padělání (průmyslových) vzorů.

4.1.11 Některé členské státy trh s náhradními díly liberalizovaly. Francouzský zákon „Climat et Résilience“ (Klima a odolnost) č. 2021–1104 ze dne 22. srpna 2021 otevřel od 1. ledna 2023 trh s prodejem některých náhradních dílů pro automobily.

4.1.12 Cílem tohoto opatření je snížit ceny na tomto trhu. Mezi lety 2019 a 2020 vzrostly ceny v průměru o 8 %, a to zejména kvůli technické složitosti jednotlivých dílů, jako jsou elektromotorky zpětných zrcátek, senzory instalované v čelních sklech atd. Členské státy, které jsou v tomto odvětví nejvíce liberální, nemají vysoce rozvinutý průmysl, na rozdíl od Německa, v němž působí silní výrobci automobilů, kde je však trh již otevřenější.

Ve Francii budou moci od 1. ledna 2023 dodavatelé vybavení, ať už výrobci originálního vybavení, tj. výrobci, kteří se podíleli na montáži nového vozidla, nebo nezávislí výrobci, prodávat skleněné výplně. Dodavatelé vybavení, kteří se podíleli na původní montáži jiných viditelných částí (díly osvětlení, zrcátka atd.), tedy budou moci tyto díly prodávat jako výrobci.

4.2 ***Náklady na ochranu (průmyslových) vzorů***

4.2.1 EUIPO používá internetový systém pro podávání přihlášek (průmyslových) vzorů, v němž uvádí aktuální náklady od 350 EUR. EHSV připomíná, že zapsaný (průmyslový) vzor Společenství je platný po počáteční dobu pěti let od data podání přihlášky a může být každých pět let obnovován na maximální dobu 25 let.

4.2.2 Kromě nákladů na podání přihlášky existují tři druhy poplatků:

— poplatek za zápis ve výši 230 EUR, k němuž lze připočítat příplatek za zápis ve výši 115 EUR v případě 2 až 10 dalších zápisů a 50 EUR v případě 10 a více dalších zápisů,

— poplatek za zveřejnění ve výši 120 EUR, který lze navýšit o 60 EUR v případě 2 až 10 dalších zveřejnění a o 30 EUR v případě 10 a více dalších zveřejnění,

— poplatek za odklad zveřejnění ve výši 40 EUR, který může být navýšen o 20 EUR v případě 2 až 10 (průmyslových) vzorů a o 10 EUR v případě 10 a více (průmyslových) vzorů.

4.2.3 Výše splatných poplatků závisí na dvou faktorech:

— na počtu (průmyslových) vzorů, kterých se přihláška týká,

— na tom, zda je zveřejnění (průmyslového) vzoru odloženo, či nikoliv.

4.2.4 Struktura poplatků je následující:

— základní poplatek za jeden (průmyslový) vzor nebo za první (průmyslový) vzor z hromadné přihlášky,

— snížený poplatek za druhý až desátý (průmyslový) vzor,

— ještě nižší poplatek od jedenáctého (průmyslového) vzoru.

4.2.5 Návrh nařízení stanoví snížení poplatku za první obnovení (po pěti letech) na 70 EUR a zvýšení poplatku za druhé obnovení (po deseti letech) na 140 EUR, za třetí obnovení (po patnácti letech) na 280 EUR a za čtvrté obnovení (po dvaceti letech) na 560 EUR. Součet poplatků za první dvě obnovení zůstává stejný jako v současnosti, tj. celkem 210 EUR, ale poplatky za další obnovení se výrazně zvyšují.

4.2.6 Toto opatření se tedy nezdá být pro malé a střední podniky a jednotlivé původce tak výhodné, jak se uvádí. EHSV proto požaduje, aby byly pro malé a střední podniky a jednotlivé původce stanoveny nižší částky, případně úměrně jejich obratu.

4.2.7 EHSV se navíc nedomnívá, že změna struktury poplatků spočívající ve sloučení poplatků za zveřejnění a zápis povede ke snížení celkových nákladů na poplatky.

4.3 *Zrušení požadavku „jednoty třídy“*

4.3.1 I když se přihláška může týkat více (průmyslových) vzorů, tyto musí být nutně určeny k zahrnutí nebo k použití u výrobků patřících do stejné „třídy“, podle takzvaného požadavku „jednoty třídy“. Tyto třídy jsou uvedeny v seznamu zvaném „locarnské třídění“.

4.3.2 Locarnské třídění má podle čl. 2 odst. 1 Locarnské dohody „jen správní význam“ a zahrnuje:

— seznam tříd a podtříd,

— abecední seznam výrobků, které mohou být předmětem (průmyslových) vzorů, s uvedením tříd a podtříd, do nichž jsou zařazeny,

— vysvětlující poznámky.

4.3.3 Smyslem zrušení požadavku „jednoty třídy“, k němuž má dle navrhovaného nařízení dojít a které by podnikům umožnilo podávat hromadné přihlášky (průmyslových) vzorů zahrnutím několika (průmyslových) vzorů do jedné hromadné přihlášky, aniž by se museli omezit na výrobky patřící do stejné locarnské třídy, je povzbudit malé a střední podniky a jednotlivé původce k podávání přihlášek k ochraně jejich (průmyslových) vzorů.

4.3.4 EHSV se domnívá, že zjednodušení vyplývající ze zrušení požadavku „jednoty třídy“ je nezbytné, ale ne postačující, neboť kromě toho je třeba zlepšit uživatelskou přívětivost systémů pro podávání přihlášek (průmyslových) vzorů, které jsou k dispozici na internetových stránkách vnitrostátních úřadů průmyslového vlastnictví a úřadu EUIPO.

4.3.5 Úřady by k provedení tohoto kroku mohly využít odborných znalostí patentových zástupců, čímž by malým a středním podnikům a jednotlivým původcům usnadnily ochranu jejich (průmyslových) vzorů.

4.3.6 Patentoví zástupci budou samozřejmě i nadále pomáhat majitelům práv při využívání jejich (průmyslových) vzorů a zastupovat je v soudních sporech.

4.4 ***Přenesení pravomoci a přijímání aktů v přenesené pravomoci***

4.4.1 V návrhu nařízení se stanoví, že ustanovení týkající se sporů v oblasti práva (průmyslových) vzorů budou přijata prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci.

Jedná se o:

— stažení a změnu (průmyslových) vzorů (články 47a a 47b),

— řízení o prohlášení neplatnosti (článek 53a),

— postup odvolání proti rozhodnutím úřadu (článek 55a),

— ústní jednání před odvolacími senáty úřadu (článek 64a),

— dokazování (článek 65a),

— oznámení rozhodnutí a předvolání (článek 66a),

— postup pro sdělení určená úřadu (článek 66d),

— výpočet a délku procesních lhůt (článek 66f),

— obnovení řízení před úřadem (článek 67c),

— kvalifikované zastupování před úřadem v případě sporu (článek 78a),

— placení poplatků a plateb (článek 106aa).

4.4.2 EHSV se domnívá, že k vypracování pravidel pro soudní spory a odvolání proti rozhodnutím úřadu není vhodné použít článek 290 SFEU, neboť akt v přenesené pravomoci má pouze doplňovat základní akt a musí se týkat pouze jiných než podstatných prvků. Dotčená ustanovení se však týkají práv v oblasti spravedlnosti zakotvených v hlavě VI Listiny základních práv, zejména v článku 47 o právu na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Nelze je proto považovat za jiné než podstatné prvky základního aktu.

V Bruselu dne 22. března 2023.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG